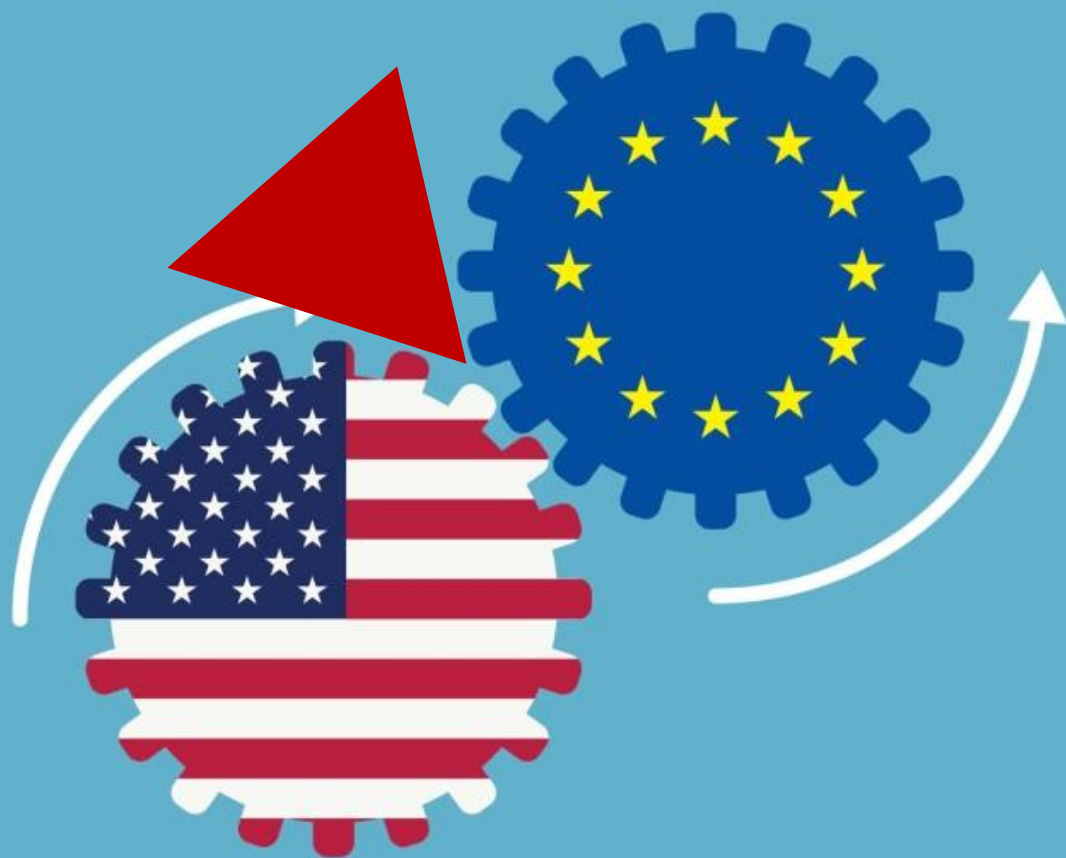

**Poble
Lliure**

Els Països Catalans davant el TTIP

Per la Independència i el dret a decidir
Aturem el TTIP

ANÀLISI PRELIMINAR SOBRE EL TTIP

1. Presentació

S'ofereix a continuació un breu document d'anàlisi preliminar sobre el **TTIP: l'Associació Transatlàntica pel Comerç i la Inversió, entre la UE i els EUA**. S'hi detallen algunes de les seues implicacions i previsibles conseqüències, com també reflexions superficials entorn del seu significat en l'actual cruïlla històrica.

El text no pretén constituir un dossier d'anàlisi detallada i és una **presentació breu i urgent**, per tal de difondre amb la màxima agilitat els riscos i amenaces immediats que el TTIP i el seu procés de negociació en fase avançada ens plantegen als Països Catalans.

Enumerem doncs, només alguns dels seus aspectes més controvertits, a tall de síntesi, per tal que servisca d'argumentari i orientació generals.

El TTIP és primerament i sobretot el resultat d'una decisió política del capitalisme financer dominant a escala mundial, per a imposar el major atac des de l'any 1945 contra els drets conquerits per la classe treballadora i els pobles a nivell mundial, contra les nacions i contra els estats no directament imperialistes.

Les raons de fons d'aquest atac cal cercar-les en el propi mode de producció capitalista, forçat cada vegada més a augmentar la taxa mitjana de guanys per a compensar la caiguda tendencial dels seus beneficis. El capitalisme compta amb dos grans recursos fonamentals per a aconseguir-ho: l'augment de l'explotació de la força del treball i amb els mecanismes per apoderar-se dels capitals de les burgesies més dèbils i la financiarització.

El TTIP és secundàriament un entramat de mesures tècniques i jurídiques que tenen com a missió fonamental emascarar els objectius primaris i en segon lloc donar-li garantia de continuïtat per a la tranquil·litat del capitalisme i dels capitalistes.

En part, cal entendre el conflicte europeu a Ucraïna sota les coordenades dels acords i negociacions entre els EUA i la UE. Les negociacions d'aquestes potències imperialistes amb l'oligarquia ucraïnesa antirusa són el rerefons tant del cop d'Estat i com de la guerra a l'est d'Ucraïna per tal de disputar la influència russa que recordem forma part del BRICS.

2. Un "tractat vampíric"

Què en sabem, del TTIP? No gran cosa. El primer que cal constatar, i que constitueix la premissa per a l'anàlisi del seu contingut, és la **manca d'informació** suficient al respecte. Les negociacions es desenvolupen sota un clima de complet **secretisme** i **absència de transparència**.

El principal negociador europeu de l'acord va reconèixer recentment en una carta pública que els documents relacionats amb les negociacions serien **confidencials fins d'ací 30 anys** com a mínim (situant el procés com a excepció a la Regla 1049/2001 de l'ordenament comunitari). De manera que la majoria del que coneixem deriva de diferents filtracions o d'informacions oficials poc concretes i parcials.

En canvi, tot i el caràcter intergovernamental de l'acord i els resultats polítics i jurídics que podrien derivar-se'n, el sector financer, les multinacionals i les organitzacions de la gran patronal a través dels **lobbies empresarials** hi tenen una participació directa i protagonista, sota estrictes regles de confidencialitat (habilitació d'espais desconeguts per consultar documents que no poden ser copiats o fotografiats, per exemple).

Fins ara les negociacions s'han anat desenvolupant en cicles setmanals a Brussel·les i Washington, i dirigides en el cas europeu per un organisme tan poc democràtic i transparent com la Comissió Europea, recolzant-se en nombrosos lobbies i despatxos d'advocats.

Que un acord que ha d'afectar plenament i de manera estructural les economies de la UE i els EUA (de forma directa) i bona part de la resta del món (indirectament) siga negociat deliberadament en secret i amb mètodes quasi conspiratius, constitueix no sols una prova del seu caràcter antidemocràtic; sinó també un indicatiu del que cal esperar-ne, tal i com han assenyalat Noam Chomsky i Joseph Stiglitz, entre d'altres.

Susan George, és qui ha definit el caràcter vampíric d'aquest tractat: per la perillositat ('monstruositat') derivada de l'abast i importància de les seues implicacions, i pel fet que **"si el portem a la llum del dia, retrocedeix i mor"** (el que ella ha definit com ***Estratègia Dràcula***).

El secretisme i la discreció, l'escassa politització d'aquest conjunt de negociacions cabdals per al futur dels pobles d'Europa i Amèrica, són ara per ara les **principals armes** de la radical ofensiva antipopular implícita en el TTIP.

El redactat estarà probablement finalitzat durant el 2015 i el contingut general serà llavors presentat al Parlament Europeu i posteriorment als parlaments dels 28 estats membres per a la seua previsible ratificació. **En el cas de l'Estat espanyol, queda rebutjada la possibilitat de referèndum**, en ser derrotada la proposta que en aquest sentit va presentar Izquierda Unida el maig passat.

3. Continguts essencials

El TTIP es presenta a priori, com un **acord de lliure comerç** entre dues de les grans economies del sistema mundial: l'europea i la nord-americana. Les conseqüències habituals de la proliferació dels tractats de lliure comerç i unions duaneres de caràcter asimètric en les dècades d'auge neoliberal són conegudes.

Només cal pensar en el **NAFTA** entre Mèxic, els EUA i Canadà, que va esperonar l'alçament zapatista el 1994 i que ha generat profundes i dramàtiques conseqüències, especialment sobre l'economia mexicana (proliferació de la maquila i enorme increment de l'explotació del treball; desplaçament parcial dels conreus de panís i *frijol* pels d'opi i marihuana; fluxos migratoris massius en condicions d'extrema precarietat... amb els efectes que això ha comportat sobre el conjunt de la població), però també sobre els treballadors industrials dels Estats Units.

Els acords **EUA-Colòmbia** (que va conduir el 2013 a les durament reprimides protestes camperoles) són també exemple dels perills associats als tractats de lliure comerç i similars entre economies asimètriques. Especialment amenaçadors per als socis dèbils o perifèrics, però amb una enorme capacitat de disciplina de la força de treball en tots els països afectats, com a factor bàsic de l'acumulació de capital (i poder) financer.

Tanmateix, **la justificació basada en la reducció d'aranzels sobre el comerç no té massa sustent**. Actualment les tarifes aranzelàries són baixes (5,2% a la UE, 3,5% als EUA), i els principals exportadors compten ja amb importants avantatges competitius per a la comercialització a les seues zones d'exportació prioritària (en el cas alemany, al si de la UE, per exemple). Tot i que l'eliminació o reducció de tarifes duaneres comporta un risc social evident, com s'esmentava més amunt, és molt el que s'ha avançat ja en aquesta direcció en els darrers anys: integració europea, tractats bilaterals o regionals de lliure comerç a Amèrica, acords derivats de les successives rondes de negociació de l'OMC, etc.

La justificació, típicament derivada dels postulats troncal del discurs econòmic neoliberal, **perd a més pistonada si s'examinen els fruits que els seus mateixos defensors n'esperen**. Un think tank europeista molt proper als interessos de les grans empreses i inversors transnacionals (el CEPR) situava com a escenari més

optimista del TTIP un **creixement conjunt del 0,5% del PIB per a l'any 2027**. Això, sense entrar a valorar els efectes de desplaçament i substitució sectorial al si de les dues grans àrees en negociació (és a dir, la destrucció de pimes i llocs de treball, com a "danys col·laterals" d'aquest creixement). De tota manera, aquestes irrisòries previsions de creixement han estat titllades d'**utòpiques** per economistes no massa allunyats de l'establishment.

Per què, aleshores, desplegar un conjunt de mesures amb tan poc d'atractiu per als països afectats, i amb previsibles efectes nefastos sobre determinats sectors i àrees productives? La capacitat d'influència i el poder polític de determinades entitats del capital financer i de grans empreses a la cerca de majors quotes de mercat i d'eliminació de la competència per a garantir les seves necessitats de valorització, és sens dubte una explicació.

No obstant això, **el TTIP va molt més enllà d'un acord de lliure comerç** de tipus clàssic, i ací és on rau gran part de l'enorme interès que el projecte ha despertat en els principals nuclis de l'elit empresarial, política i financera transnacional.

L'Acord Transatlàntic pel Comerç i la Inversió té dos vectors essencials a destacar:

- 1) l'eliminació de barreres no aranzelàries al comerç;**
- 2) la protecció i facilitació d'inversions**, via harmonitzacions legislatives.

És a dir, es tracta essencialment, d'eliminar regulacions existents o futures que constitueixen "barreres" per al comerç i/o la inversió, i d'homologar a la baixa (dúmping social i ecològic) les condicions de contorn de l'activitat econòmica: legislació laboral, sanitària, ambiental, de consum, etc.

Dels 29 capítols coneguts, només 5 tracten pròpiament del comerç; mentre que **la majoria s'orienten a anul·lar regulacions i organismes reguladors** dels estàndards alimentaris, ambientals, financers, energètics (*fracking*), laborals, etc.

4. Conseqüències socioeconòmiques previsibles

De les filtracions (especialment, l'esborrany filtrat el mes de març de 2014) i informacions oficials que s'han anat coneixent en els darrers temps sobre el procés de negociació i els seus continguts, es poden desprendre ja, alguns dels més importants resultats en els àmbits socials i econòmics dels que caldrà un major aprofundiment i ací només farem una breu enumeració i selecció):

- **Privatització generalitzada de serveis públics i sectors estratègics.** L'obertura al capital privat transnacional de determinades àrees com educació, salut, transport, aigua, sectors professionals corporativistes, banca i telecomunicacions (si no són ja privades) constitueix una part fonamental d'aquesta "eliminació de barreres a la inversió", i ha estat ja assenyalada com a **element material central dels acords** durant les negociacions. El camí privatitzador (eminentment ofensiu) ve a més complementat per **trinxeres clarament defensives**: limitacions i condicions als processos d'expropiació al capital transnacional que, constitueixen, *de facto*, enormes barreres per a l'efectiva recuperació del control públic sobre empreses i sectors estratègics a futur.
- **Destrucció de teixit empresarial** incapaç de competir en aquestes condicions, especialment pimes. Destrucció derivada no sols de la competència en costos i escala de grans corporacions; també de la prohibició d'aplicar ajudes específiques ("tracte privilegiat") sobre les empreses nacionals, si no s'apliquen també a les de matriu forània.
- **Homologació a la baixa de regulacions** en àmbits com: el laboral; de producció agrícola; fitosanitaris; transgènics; protecció de dades; finances; legislació mediambiental i, indirectament (via competència deslleial), política fiscal. La legislació més laxa és la que hauria d'imposar-se, segons que s'extrau dels esborranys de negociació. Això afecta en general de manera molt més directa les societats de la UE (o, si més no, de la UE-15), tot i que no sempre: a pesar dels tòpics, el sector financer nord-americà està sotmès a majors regulacions que l'uropeu.

- **Protecció aferrissada dels drets de propietat intel·lectual**, que consagren els monopolis, via privatització (sovint, expropiació) del coneixement i la creació intel·lectual. Això permet perpetuar mecanismes d'exclusió social especialment rellevants, com també diferències de productivitat que aprofundeixen les relacions de dependència centre-perifèria (en què el sud d'Europa tenim, en general, les de perdre). Els sectors de l'agrobusiness i les farmacèutiques, són alguns dels principals beneficiaris en aquest sentit.
- **Generació d'ocupació**. Tot i que alguns dels seus defensors asseguruen que podria generar 400.000 nous llocs de treball, els seus crítics estimen que podrien "deslocalitzar-se'n" fins a 1 milió.

5. Conseqüències jurídico-polítiques

Es pot dir que, en general, si bé els **efectes econòmics i socials** esperats de l'Acord són extremadament greus, **no sorprenen en excés**: s'insereixen en una línia de **continuïtat amb el neoliberalisme**, d'aprofundiment i agreujament de dinàmiques de precarietat, exclusió i explotació ja en curs. Això no resta importància a l'agreujament, però sí que li lleva "originalitat": **més del mateix**.

En canvi, en termes jurídics i polítics, el TTIP comporta canvis de grans transcendència:

- **Limitació "per llei" de la sobirania nacional**. En situar-se els acords transnacionals en un rang superior a la pròpia legislació dels estats, i en contenir el TTIP elements d'homologació automàtica de normes, reglaments i lleis en els àmbits econòmics ja esmentats (i, probablement, en alguns més), la capacitat de regulació del estats queda en gran mesura anul·lada. La creació d'una estructura antidemocràtica com el **Consell de Cooperació Regulatòria**, dedicat a harmonitzar regulacions i legislacions sota la pressió de burocràcies internacionals i grans lobbies empresarials, apunta precisament en aquest sentit.
- **Consagració d'un doble nivell jurídic per a les empreses: dret dur en defensa dels seus drets, dret tou pel que fa als seus deures i limitacions**. Les empreses accedeixen a drets exclusius per demandar els estats quan consideren que una decisió pot tindre impactes negatius en els seus

guanys presents i futurs. Però a més, les seues ja escasses obligacions aniran desapareixent, confinades a normes internacionals de molt baixa aplicació i a legislacions nacionals en retrocés (en virtut del procés d'homologacions, supressions de barreres a la inversió i el comerç i de l'activitat del ja esmentat Consell de Cooperació Regulatòria).

Mentre que els seus drets venen regulats i codificats de manera clara per un acord de rang superior a les legislacions nacionals i són permanentment ampliat pel Consell de Cooperació, els seus deures i limitacions van perdent intensitat i quedant desdibuixats.

- **Privatització de la justícia.** En cas que les corporacions transnacionals presenten impugnacions a les normes i regulacions que consideren que obstaculitzen els seus negocis (prohibició del fracking o els transgènics, subvencions a cooperatives locals, etc.), els litigis no seran resolts per tribunals públics, sinó per panells internacionals d'experts que conformaran estructures privades d'arbitratge: els **Mecanismes de Solució de Conflictes entre Inversors i Estats (ISDS)**, en anglès). Es tracta d'un instrument similar al tristament famós CIADI, repetidament denunciat i ja abandonat per països com Veneçuela i Equador, per considerar que vulnerava la seua sobirania i recursos en favor de les transnacionals. El CIADI està integrat en l'estructura del Banc Mundial i conformat per una minoritària elit de jutges i advocats. Els processos judicials són extraordinàriament costosos, de manera que només les grans empreses se'n poden beneficiar. Resulta especialment il·lustratiu del paper d'aquest "mecanisme d'arbitratge", la demanda recentment presentada per la transnacional Veolia contra Egipte per la pujada de 31€ del salari mínim (que afectava al seu contracte de recollida d'escombraries a Alexandria). Tot i que aquest cas no està encara resolt, són nombrosos els exemples de recursos interposats contra polítiques públiques en àmbits com salut, drets laborals, aigua o medi ambient que s'han saldat amb enormes indemnitzacions en favor de les transnacionals denunciants.

- Tot això, **de manera indirecta** però més que probable, **bloquejarà en bona mesura les dinàmiques polítiques internes pròpies de la democràcia formal** liberal. L'activitat parlamentària i legislativa (estatal, regional i municipal), però també bona part de la mobilització social, queda aparentment buida de sentit pràctic en limitar-se els àmbits susceptibles de decisió política (democràtica o no). Bona part de les lleis, LLP, conquestes populars fruit de mobilitzacions o amplis consensos **passen a situar-se legalment en un pla d'impossibilitat**.
- **Per a què cal la legislació laboral i la negociació col·lectiva, si les normes poden quedar anul·lades de manera pràcticament immediata en virtut de l'incompliment del TTIP o de les denúncies de les grans empreses?** És difícil imaginar una activitat legislativa que no siga clarament regressiva en els àmbits afectats pel tractat i per les clàusules que fan valer la legislació del país més laxa com a paràmetre d'homologació. Més quan es produeix una harmonització amb la legislació anti-sindical i antiobrera dels EUA, país que no ha ratificat alguns dels principals (i limitats) acords de l'OIT, o amb les normes ambientals i energètiques nord-americanes, que consagren el *fracking* com a estratègia central de la seua geopolítica petrolera.

En definitiva, tot i que el TTIP ve a inserir-se també en termes jurídics i polítics, en els processos recents de cessió de parcel·les creixents de la política estatal sobirana a organismes de diferents escales (sub i supraestatal) i a les dinàmiques de dispersió jurídica, no és difícil intuir el punt de ruptura i acceleració que aquest nou tractat podria suposar. No és un simple acord més: consagra la mutació del paper dels estats, de la concepció de la sobirania i la constitucionalitat i de consolidació de la dominació del capital financer. Fet que vindria a trastocar per complet les possibilitats, horitzons i estratègies dels moviments d'emancipació i transformació a les diferents societats d'Europa i els Estats Units.

El TTIP a més ve acompanyat d'acords complementaris o específics i sectorials (TISA, CETA, etc.), que en certa manera, tracten d'aprofundir i reactivar a escala activada el frustrat procés constituent neoliberal europeu.

6. Sentit històric i polític del TTIP

El TTIP s'insereix doncs, en una clara **línia de continuïtat** amb acords i espais econòmics i polítics precedents. El Tractat de Maastricht és probablement el cas més paradigmàtic en eixe sentit, per a les economies de la zona euro; especialment pel que fa a les conseqüències sobre el marge de maniobra en política fiscal i monetària, com també pels seus **efectes netament precaritzadors i desvaloritzadors de la força de treball**. De fet, les converses i propostes que han anat prefigurant-ne el contingut, es remunten a començaments de la dècada dels noranta.

En bona mesura, la lògica inherent al TTIP és comuna al que podríem definir com **l'imperialisme neoliberal i fonsmonetarista**. A diferència del que succeïa amb l'imperialisme i el neocolonialisme clàssics, amb l'auge neoliberal s'instaura la combinació de dues línies d'ofensiva: horitzontal (dels centre econòmics del sistema mundial cap als països perifèrics i els seus pobles) i vertical (cap al treball i les classes populars).

Els intents de reforçar la preeminència política i econòmica de les grans potències (com espais de garantia material i simbòlica del capital transnacional), ja no integren els interessos de l'antiga classe treballadora organitzada dels països centrals, en el sentit de mantenir o fins i tot impulsar el salaris reals a Europa i els Estats Units, per la via del comerç desigual, l'acumulació per desposseïció i el desenvolupament del subdesenvolupament.

Al contrari, a partir del canvi en la correlació de forces i de la nova composició sociològica, política i de classes, de les economies capitalistes "desenvolupades", la reconstrucció de les asimetries d'una economia polaritzada esdevé precisament un vector de precarització interna i de depressió en salaris i condicions de vida i treball als països imperialistes i subimperialistes.

Essencialment, el desplaçament productiu i la transnacionalització dels processos industrials dota de **noves possibilitats a la mobilitat dels capitals a escala planetària**. Si bé els objectius claus de l'expansió capitalista cap a la perifèria es mantenen (des de l'exportació de capitals per contrarestar la sobreacumulació financera, productiva i comercial, a l'obtenció de matèries

primeres, recursos energètics, aliments i productes semielaborats a baix cost) s'hi afegeix un factor competitiu clau per entendre les noves condicions de l'antagonisme social a casa nostra les darreres dècades: **deslocalitzacions massives, "reconversions" industrials, competència basada en salaris baixos**, etc. La perifèria oriental de la UE ha jugat de manera molt remarcable aquest paper últimament, i la mania expansiva cap a l'est adopta cada vegada expressions més agressives.

Però si l'enfortiment i la integració creixent de l'eix geopolític euro-nord-americà (i especialment Alemanya-Regne Unit-Estats Units), com a via per aprofundir en l'empitjorament de les condicions de vida de les majories apunta a un element de continuïtat amb les darreres 3 dècades, més trencador resulta el projecte constitucional que aquest porta associat.

Efectivament, el TTIP suposa un vertader salt endavant del **nou constitucionalisme neoliberal**. Amb el precedent clar de Maastricht, però responent al fracàs del procés constituent europeu (a partir de la derrota de la proposta de Constitució Europea en diversos referèndums, i especialment agreujat durant la recent crisi del deute, per les asimetries que aquesta ha evidenciat) el contingut de l'Acord assenjala una nova fase, que podria suposar la **definitiva desaparició de la sobirania** tal i com aquesta ha estat coneguda i teoritzada al llarg de gairebé 4 segles a Europa i els Estats Units.

No sols pels efectes d'un simple canvi d'escala en la governabilitat, també pels subjectius jurídics sobre els que, en última instància, recolzaria el poder polític: un model de dominació corporativa en què les grans empreses i capitals exerceixen el seu poder ja de manera directa, i en què el gruix de les decisions de política social i econòmica passen a una etapa de completa tecnificació. Tecnocràcia i dominació corporatives (revestides amb fórmules de governança) emergeixen doncs com les propostes fonamentals i explícites d'aquest nou model constitucionalista.

No deixa de ser curiós (i no cal abraçar teories conspiradores per llegir-ho) que en un moment en què el procés constituent pren centralitat com a palanca per trencar o adaptar els règims polítics existents (com a mínim al sud d'Europa), en funció d'una nova realitat sociològica i material, **la resposta de les elits euro-**

nord-americanes apunte també a la idea de procés constituent, no popular, sinó plutocràtic.

Com s'ha vist en els primers anys d'aquest segle a diversos països de l'Amèrica Llatina, el constitucionalisme clàssic del segle XX, dels estats socials i democràtics de dret, sota règims fordistes-keynesians i amb conceptes de ciutadania centrada en el treball han anat perdent funcionalitat a mesura que una nova realitat socioeconòmica i política venia a destruir les seues bases a partir de l'ofensiva neoliberal.

La crisi de l'Estat de benestar clàssic, incapaç de respondre a les noves necessitats i condicions de mobilitat extrema del capital, noves tecnologies i processos productius, financiarització i enquistament de l'empobriment i l'exclusió social massiva ha portat en diversos casos a una aposta massiva i popular per redefinir les funcions i el paper de l'Estat. La reconquesta (parcial) de sobirania, sostinguda en gran part sobre noves aliances i arquitectures organitzatives basades en relacions Sud-Sud ha estat la premissa i a l'hora el resultat fonamental d'aquest procés.

Combatre i bloquejar l'aprovació del TTIP constitueix doncs, una exigència bàsica per als moviments populars i els projectes emancipadors del Sud d'Europa ara mateix. Molt més encara, però, per a aquells països com els Països Catalans on la ruptura política i l'accés a la sobirania van indèstrialment de la mà en l'actualitat.

Paradoxalment, una ofensiva d'abast (bi)continental i d'efectes mundials d'aquesta classe i amb tantes implicacions, sembla ara per ara difícil d'aturar a partir de l'acció conjunta a escala europea o transatlàntica. **Accelerar el nostre procés cap a la independència i alhora forçar els estats i els dirigents polítics estatals a confrontar el TTIP** sembla ara per ara l'única opció viable (sense descartar que això pugui produir-se en marcs de cooperació i coordinació més amplis, internacionals).

En l'actual situació, només les mobilitzacions i l'acció decidida orientada a pressionar les autoritats locals i a presentar el TTIP com a "inacceptable" política i socialment, pareix obrir opcions a que l'Acord trobe obstacles similars al Projecte de Constitució Europea, que forcen un retrocés o ajornament, que avui en dia és una qüestió de supervivència.

L'assoliment de la independència jurídica i també econòmica dels Països Catalans apareix així com la **garantia de desconexió** (almenys parcials) de les dinàmiques **del capitalisme més ferotge que el TTIP representa**.

Aturem el TTIP: la independència és per decidir-ho tot!

Països Catalans, febrer de 2015
Àrea Socioeconòmica de Poble Lliure
treball@poblelliure.cat